

Nr 92.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 1 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—4:o.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden syntes bära föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

1:o.

Mälby nr 1, 2 och 3 i Södermanlands län.

Kronoegendomen 1 mantal Mälby nr 1 med därtill hörande två utjordar, Mälby nr 2 och 3, i Tystberga socken av Södermanlands län är utarrenderad för tiden till den 14 mars 1935 mot årligt arrende av 1,150 kronor.

Med anledning av förestående arrendeledighet hava kronojordstyckningssakkunniga under 1930 besiktigat egendomen. Den 17 oktober 1933 har uppskattningsförrättning hållits å egendomen. Av handlingarna i ärendet, däribland en kopia av en av förste lantmätaren Herb. Rob. Linder år 1906 över alla ägora vid egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen strax söder om järnvägen Stockholm—Nyköping, cirka 2.5 kilometer från Tystberga järnvägsstation, har en areal av 68.695 hektar, därav 44.799 hektar åker och tomt, 0.978 hektar äng, 22.274 hektar avrösningsjord (därav produktiv mark 16.44 hektar) samt 0.644 hektar impediment.

Kronan tillhöriga boningshus, drängstuga och bodbyggnad äro gamla och omoderna. Utrymmen för spannmål äro för små, och plats för behövlig arbetsstyrka saknas. Uthus, avsedda för svin och höns, finnas icke heller, och utrymme för vagnar och redskap äro för knappa. Byggnaderna äro underhållna.

Åkern består av godartad lermylla med delvis långsträckt ägofigur.

Egendomen är delaktig i Rönö häradsallmänning. Någon utdelning kan dock ej påräknas under de närmaste åren.

Taxeringsvärdet är 36,400 kronor, varav 33,200 kronor jordbruksvärde och 3,200 kronor för skog och skogsmark.

Egendomen är delaktig i Brokullagravens rensningsföretag (kostnaden för gravens upptagande har gäldats av kronan), och erlägger arrendatorn en årlig annuitet härför, belöpande sig till 40 kronor per år, som uppbäres samtidigt med arrendeavgälden. Dessutom är arrendatorn skyldig att efter fördelning deltaga i behövliga rensningsarbeten, varför kostnaderna uppgå till omkring 12 kronor per år.

Kronojordstyckningssakkunniga hava med hänsyn till att byggnaderna, i den mån de icke vore goda, vore fullt användbara och anledning icke heller i övrigt föreläge att tillstyrka uppstyckning av egendomen i mindre jordbruk, icke uppgjort förslag i sådan riktning. Egendomen borde ostyckad behållas och ånyo utarrenderas.

Uppskattningsnämnden har anfört följande: Om ett normalt arrendeförhållande skulle åstadkommas, borde boningshuset moderniseras samt en arbetarbostad med plats för en gift arbetare och tre lösarbetare även-som magasin och redskapsbodas nybyggas. Vidare borde av arrendatorn inlösas hönshus, svinhus, vattenledning, tvättstuga, garage och vedbod. Kostnaderna härför hade beräknats till 13,300 kronor, varav 11,000 kronor för nybyggnader och 2,300 kronor för inlösen av arrendatorn tillhöriga byggnader och anläggningar. På grund av rådande lågkonjunktur ansåge nämnden, att ett arrendeförhållande därefter ej kunde lämna nöjaktig förräntning. Då kronan ej ägde fastighet i närheten eller något talade för, att egendomen borde bibehållas i kronans ägo, har nämnden föreslagit, att egendomen i dess helhet försåldes. På grund av bebyggelsens knapphet och jordens arrondering lämpade sig egendomen ej för styckning. Arrendator A. H. Björklund, som sedan den 14 mars 1915 innehaft egendomen på arrende, hade väl vårdat fastigheten och nedlagt ett ej ringa kapital på grundförbättringar, varför nämnden tillstyrkte, att arrendatorn erhöle hembud vid egendomens försäljning. — Vid försäljning funnes ingen anledning göra förbehåll om egendomens användande för visst ändamål eller om rätt för kronan att återköpa

egendomen. På grund av läget vore det ej heller behöfligt att göra något förbehåll till förmån för annan kronan tillhörig egendom. Vid försäljning borde undantagas det område om 0,38 hektar åker, som tagits i anspråk för järnvägen Stockholm—Nyköping. Vid egendomens försäljning borde arrendatorn tillträda fastigheten i det skick, den befundes den 14 mars 1935, och borde arrendatorn avsäga sig alla anspråk på den honom enligt arrendekontraktet tillkommande ersättningen för höstsådd och höstbruk mot villkor, att han finge avträda fastigheten utan syn. — Egendomen hade saluvärderats till 29,400 kronor, varav 4,200 kronor för skogsmark med växande skog, samt 400 kronor för delaktighet i allmänning. Därest egendomen hembjödtes arrendatorn, borde från saluvärdet dragas 1,300 kronor, utgörande värdet av utförd grundförbättring (täckdikning), varför arrendatorn under arrendetiden till den 14 mars 1935 ej kunde anses gottgjord för kostnaderna. Egendomen borde sålunda hembjudas arrendatorn för 28,100 kronor.

Egendomen har arrendevärderats till 1,150 kronor.

Arrendatorn har förklarat sig villig förvärva egendomen för nämnda saluvärde och på förut angivna villkor.

Överjägmästaren har tillstyrkt uppskattningsnämndens förslag om försäljning av egendomen samt har icke haft något att erinra mot värdeberäkningen eller mot förslaget i övrigt.

Domänstyrelsen har med utlåtande den 26 januari 1934 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört, att styrelsen i likhet med uppskattningsnämnden och på av nämnden anförda skäl ansåge, att egendomen ostyckad borde säljas. Styrelsen har ej haft något att erinra mot saluvärdet eller mot att, därest egendomen komme att försälas till egendomens nuvarande arrendator, denne medgäves ersättning för verkställda grundförbättringar med 1,300 kronor. Styrelsen har vidare tillstyrkt nämndens förslag, att egendomen skulle försälas i befintligt skick och att, därest egendomen komme att försälas till arrendatorn, denne befriades från att till kronan inbetala något belopp för eventuell husröta, mot det att han avstode från ersättning för höstsådd och höstbruk.

Jag biträder det av domänstyrelsen tillstyrkta försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att kronoegendomen 1 mantal Mälby nr 1 med därtill hörande två utjordar, Mälby nr 2 och 3, i Tystberga socken av Södermanlands län med undantag av det område om 0,38 hektar, som upplåtits för järnvägen Stockholm—Nyköping, må försälas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med ett saluvärde av 29,400 kronor, med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för egendomens arrendator och med rätt för denne att, därest han begagnar sig av hembuds rätten, erhålla avdrag å saluvärdet med

1,300 kronor, samt under villkor i övrigt, att egendomen må tillträdas den 14 mars 1935, att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen, att egendomen försäljes i det skick den vid tillträdet befinnes, att köparen ensam svarar för alla å egendomen belöpande kostnader för torrlägningsföretag, samt att, därest egendomen försäljes till arrendatorn, denne befrias från erläggande av det ersättningsbelopp för brister i byggnad och hägnad m. m., som eljest kontraktsevenligt kan åvila honom, under förutsättning att han å sin sida avstår från anspråk på ersättning för trädesbruk, höstplöjning och sådd m. m.

2:o.

Helgesta nr 1 och 2 i Södermanlands län.

Kronoegendomen 2 mantal Helgesta nr 1 och 2 i Stigtomta socken av Södermanlands län har för domänfondens räkning utarrenderats för tiden till den 14 mars 1935 mot årligt arrende av 2,000 kronor.

Med anledning av förestående arrendeledighet hava kronojordstyckningssakkunniga under år 1930 besiktigt egendomen. Den 19 oktober 1933 har uppskattningsförrättning hållits å egendomen. Av handlingarna i ärendet, däribland en kopia av en av förste lantmätaren Axel W. Lodén år 1892 upprättad karta över alla inägorna till egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen invid Hallbosjön, nära landsvägen från Stigtomta till Halla, 6 kilometer från Stigtomta järnvägsstation, har en areal av 113,048 hektar, varav 78,307 hektar åker, tomt och trädgård, 2,77 hektar äng, 31,356 hektar skogs- och betesmark samt 0,615 hektar impediment.

Kronan tillhöriga byggnader äro dåligt underhållna. Manbyggnaden, källare och logen i medelgott skick. Övriga byggnader gamla, delvis otillräckliga och i dåligt skick. Behövliga utrymmen för redskap, spannmål och arbetare saknas.

Åkern består av cirka 7 hektar dyjord, cirka 8 hektar mulljord och resten lerjord, allt av god och bördig beskaffenhet, liggande i jämna skiften.

Egendomen är delaktig i Jönåkers häradsallmänning, varifrån utdelningen för närvarande är av ringa värde.

Stigtomta nya elektriska distributionsförening har elektrisk ledning framdragen över egendomen.

Egendomens taxeringsvärde utgör 61,100 kronor, varav 57,600 kronor jordbruksvärde och 3,500 kronor skogsvärde.

Diknings- och odlingslån besvära ej egendomen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att, enär vid egendomen erfordrades nybyggnad av ladugård, stall och svinhus samt kronans övriga byggnader icke räckte för behovet, det torde bliva mera förenligt med kronans fördel att nu försälja gården. Någon frånstyckning kunde på grund av förhållandena icke ifrågasättas. Egendomen borde lämpligen upplåtas i en lott.

Uppskattningsnämnden har anfört följande.

Vid uppskattningsförrättningen hade arrendatorn uppgivit, att å egendomen befintliga vedbod, »gamla kaptensbyggnaden» och ett boningshus av timmer under tak av tegel vore överloppshus. Vid genomgående av synprotokoll från år 1852 och framåt hade nämnden inhämtat, att dessa byggnader varit kronans. Någon anteckning om äganderättens förvärv av arrendatorn hade ej funnits. I 1874 års protokoll funnes de överförda till överloppshus, men med angivet timmervärde. Härav torde framgå, att byggnaderna fortfarande tillhörde kronan, men att arrendatorn blivit befriad från underhållsskyldighet beträffande desamma. Arrendatorn hade emellertid underhållit boningshusen och inrett dessa till arbetarbostäder. Någon rätt till ersättning härför torde dock arrendatorn ej hava. Nämnden ansåge därför, att dessa byggnader tillhörde kronan, till dess arrendatorn medelst fångeshandling styrkte, att äganderätten övergått till honom eller tidigare arrendator. — På grund av byggnadsbeståndets allmänna tillstånd och i vissa fall otillräcklighet ansåge nämnden, att vid förnyad utarrendering inlösen borde ske av arrendatorn tillhöriga överloppsrum i tillbyggnad till manbyggnaden samt av arrendatorns hönshus, svinhus, i stallängan befintliga bodar, samt fiskestuga med uthus. Dessutom borde reparationer och modernisering verkställas av befintliga arbetarbostäder, gamla kaptensbyggningen och rättarstugan, boningshuset ovanför källaren samt ladugården. Stallet borde inredas i sammanbyggda, arrendatorn nu tillhöriga bodar, och nuvarande stallet iordninggöras till redskapsbod. Vidare borde ett vagnskjul nybyggas med plats för fyra vagnar, magasin inredas i logen, cementerad gödselstad anläggas och uthus nybyggas till arbetarbostäderna. Kostnaderna för egendomens iordningställande enligt denna plan hade beräknats till cirka 25,000 kronor. — Egendomen vore även i sitt nuvarande tillstånd en god jordbruksgård med ett fullt försvarligt saluvärde. Skulle emellertid till saluvärdet läggas kostnaderna för byggnadsbeståndets iordningställande, komme egendomen upp i så högt värde, att en upplåtelse på arrende för närvarande ej kunde beräknas lämna nöjaktig förräntning. Man kunde icke heller räkna med att efter egendomens iordningställande genom försäljning inom den närmaste framtiden återvinna utlagt kapital. På grund härav har nämnden föreslagit, att egendomen måtte försäljas i nu befintligt skick. En styckning av egendomen kunde ej med fördel genomföras dels på grund av byggnadsbeståndet och dels på grund av arronderingen. Med anledning härav borde egendomen försäljas i en lott. Nuvarande arrendatorn, som innehaft egendomen på arrende endast sedan den 14 mars 1930, vore ej berättigad till hembud, varför egendomen borde utbudas till försäljning å auktion. — Vid försäljningen funnes ingen anledning att göra förbehåll om egendomens användande för visst ändamål eller att intaga förbehåll till förmån för annan kronan tillhörig egendom. Att förbinda försäljningen med villkor om rätt för kronan att återköpa egendomen påkallades icke. — På grund

av de brister, som funnes i fråga om egendomens underhåll, ansåge nämnden lämpligt, att egendomen försålles i det skick, vari den vid arrendetidens utgång befunes. Avträdessyn borde hållas och kronan till avträdarens utgiva kontraktssynlig ersättning för höstbruk. Inventariefoder borde följa egendomen. — Egendomen hade saluvärderats till 41,200 kronor, varav 3,100 kronor för skogsmark och växande skog samt 1,000 kronor för delaktighet i allmänning. Arrendevärdet hade uppskattats till 2,000 kronor.

Överjägmästaren har tillstyrkt egendomens försäljning samt förklarat sig ej hava något att erinra mot den verkställda värdeberäkningen eller mot förslaget i övrigt.

Med utlåtande den 26 januari 1934 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Från egendomen hade jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1914 till Stigtomta församling försålts ett område om 50 ar. Egendomens nuvarande arrendator, C. J. Mjöberg, hade under år 1933 försatts i konkurs, varefter konkursförvaltningen uppsagt arrendet att gälla från den 14 mars 1934. Styrelsen hade gått i författning om egendomens utarrendering till den 14 mars 1935. Styrelsen ansåge i likhet med uppskattningsnämnden, att egendomen ostyckad borde utbjudas till försäljning å auktion. Mot det åsatta saluvärdet hade styrelsen ej något att erinra. Egendomen borde försäljas i befintligt skick med tillträdesrätt den 14 mars 1935.

Departements-
chefen.

Då jag intet har att erinra mot domänstyrelsens försäljningsförslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 2 mantal Helgesta nr 1 och 2 i Stigtomta socken av Södermanlands län med undantag av ett jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 december 1914 till Stigtomta församling försålt område om 50 ar må försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med ett saluvärde av 41,200 kronor, därvid egendomen skall utbjudas till salu å offentlig auktion enligt 15 § i förordningen, samt under villkor i övrigt, att egendomen överlåtes i befintligt skick med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1935, att i försäljningen icke ingå andra än kronan tillhöriga hus och anläggningar, samt att Stigtomta elektriska distributionsförening förbehålles rätt att hava över egendomen framdragna elektriska ledningar kvarstående å egendomen.

3:o.

Flugenäs nr 1 i Kalmar län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Flugenas nr 1 i Frödinge socken av Kalmar län har varit utarrenderad för tiden 14 mars 1911—14 mars 1931 mot årligt arrende av för tiden 14 mars 1917—14 mars 1931 1,030 kronor. Därefter har egendomen varit utarrenderad under ett år i sänder till den 14 mars 1934 mot årliga arrendeavgälder av respektive 1,300, 1,100 och 1,000 kronor.

Under år 1927 har egendomen, som består av en huvudgård och torpet Åkroken, besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga samt under åren 1929 och 1931 varit föremål för uppskattningsförrättning.

Av handlingarna i ärendet, däribland en av extra lantmätaren Olof Dahm upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Vimmerby och 9 kilometer från Yxerns järnvägsstation, har en areal av 157.556 hektar, varav 35.173 hektar tomt och åker, 9.791 hektar äng och odlingsmark, 111.538 hektar avrösningsjord och 1.054 hektar impediment.

Akerjorden består å huvudgården till $\frac{3}{4}$ av godartad stenfri mossjord på lerbotten och till $\frac{1}{4}$ av kuperad och stembunden sand och svartmylla på grusbotten av medelgod beskaffenhet. Mossjorden lider mycket av för högt vattenstånd.

Byggnaderna å huvudgården äro gamla men användbara. En del äro dock så gamla och otidsenliga, att de mer eller mindre äro i behov av ombyggnad. Byggnaderna vid torpet äro genomgående goda och tillräckliga.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att egendomen inbjöde till uppstyckning i två lotter, torpet Åkroken med cirka 5 hektar åker, och huvudgården, samt förordat, att egendomens jordbruk uppdelades för försäljning i nämnda lotter, vilka därvid borde tilldelas lämplig areal avrösningsjord.

Uppskattningsnämnden har anfört följande. I enlighet med kronojordstyckningssakkunnigas förslag borde egendomen styckas i förberörda två lotter, varjämte ett mindre område för dammfäste och vattenkraftsanläggning borde enligt därom gjord ansökan försäljas till innehavarna av Rötsla kvarn. Lotterna hade å kartan utmärkts med litt. A, B och D. Det kunde möjligen anmärkas, att den lotterna tilldelade skogsmarken vore något större än vad jorddelningslagen krävde. Denna mark vore dock impediment- och hagmarksartad. Med hänsyn till att huvudgårdens salu- och bruksvärde avsevärt försämrades med mindre tilldelning samt köparna motsatt sig varje minskning av den föreslagna skogsmarksarealen, hade nämnden förordat tilldelningen. En gallringsstämpling av B-lottens ståndskog hade däremot ansetts nödvändig.

Nämnden har föreslagit försäljning från egendomen av följande lotter, vilka å kartan utmärkts med heldragna röda gränslinjer:

Lotten litt. A, huvudgården. Areal 82.269 hektar, varav 31.403 hektar tomt och åker, 7.874 hektar äng och odlingsmark, 42.446 hektar avrösnings-

jord och 0.546 hektar impediment. Saluvärde 32,450 kronor, varav 8,464 kronor för ståndsskog. Arrendevärde 1,200 kronor. Egendomens arrendator, Elof Antonsson, hade brukat egendomen sedan år 1897. Egendomen hade härunder städse skötts väl. Arrendatorn hade ej blott hävdat jorden och underhållit husen synnerligen väl utan hade även nedlagt avsevärda kostnader på Gröppleåns sänkning och jordens odling och torrläggning. Med anledning härav borde Antonsson hembjudas egendomen enligt 9 § första stycket i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. Antonsson, som delgivits nämndens förslag, hade förklarat sig önska förvärva egendomen med äganderätt och till angivet värde.

Jordbrukslotten litt. B, torpet Åkroken. Areal 21.76 hektar, varav 3.77 hektar tomt och åker, 1.517 hektar äng m. m., 15.965 hektar avrösningsjord och 0.508 hektar impediment. Saluvärde 8,385 kronor, varav 459 kronor utgjorde kapitaliserad ersättning för dämningsskada samt 4,187 kronor 50 öre värde av ståndsskog. Arrendevärdet 220 kronor. Nuvarande innehavaren, Josef Antonsson, hade brukat torpet sedan år 1923. Torpet hade städse skötts väl. Med anledning härav och då torparen vore ägare till en kökskvist, en källare och en del småhus, borde lotten hembjudas Antonsson jämlikt 9 § andra stycket i förordningen. Antonsson, som delgivits nämndens förslag, hade förklarat sig önska förvärva lotten med äganderätt till angivet saluvärde.

Salulotten litt. D, ett dammfäste. Areal 0.098 hektar avrösningsjord. Saluvärde 135 kronor, varav 36 kronor för ståndsskog. Till lotten skulle läggas servitut för nyttjanderätt av vattenrätten i Rötsla damm och bäck jämte dispositionsrätten till vattentäckta området i dammen. Lotten borde försälas till innehavarna av Rötsla kvarn. Köpeskillingen borde erläggas kontant vid tillträdet.

Förbehåll rörande lotternas litt. A och B användning och om återköpsrätt hade nämnden ej funnit skäl att föreslå. Skulle dylikt förbehåll göras, borde saluvärdena minskas med 15 procent.

Lotten litt. B hade åborättsvärderats. Någon spekulant å lägenheten som åbolägenhet torde ej kunna påräknas.

Överlantmästaren har meddelat, att hinder mot avstyckningen av förberörda lotter icke syntes möta.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava ej haft något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag till försäljning av lotterna litt. A, B och D. Lotten litt. C, omfattande 53.429 hektar huvudsakligen skogsmark, borde bibehållas i kronans ägo samt avsättas till kronopark.

Domänstyrelsen har i utlåtande den 20 januari 1934 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört, att styrelsen, som ombesörjt egendomens utarrendering till den 14 mars 1935, ej hade något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag eller mot de lotterna åsatta saluvärdena.

Jag har ej erinran mot domänstyrelsens förslag. Till frågan om dispositionen av den i kronans ägo kvarvarande delen av kronoegendomen, eller litt. C, torde jag få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Départements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Flugenäns nr 1 i Frödinge socken av Kalmar län må försäljas lotterna litt. A, B och D,

lotterna litt. A och B enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., lotten litt. A med ett saluvärde av 32,450 kronor med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för Elof Antonsson, samt lotten litt. B med ett saluvärde av 8,385 kronor med hembuds rätt enligt sagda paragraf för Josef Antonsson, samt

lotten litt. D med ett saluvärde av 135 kronor till innehavarna av Rötsla kvarn,

under villkor beträffande samtliga lotter, att de må tillträdas den 14 mars 1935, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna, att förbehåll göres för de jämkningar i gränser, som kunna komma att föreskrivas vid blivande avstyckningsförrättning, beträffande litt. A, att köparen skall ansvara för egendomens kostnader för Gröppleåns sänkning, beträffande litt. B, att köparen skall äga uppbära den egendomen tillkommande årliga ersättningen för dämningsskada, samt beträffande litt. D, att köpeskillingen skall erläggas kontant vid tillträdet, att i övrigt bestämmelserna i berörda förordning skola i tillämpliga delar gälla, samt att genom servitutsförbehåll till förmån för lotten denna tillförsäkras rätt till nyttjande av vattenrätten i Rötsla damm och bäck jämte dispositionsrätten till vattentäckta området i dammen.

4:o.

Sandshult nr 5 i Kalmar län.

Kronoegendomen 2 mantal Sandshult nr 1, 2, 3 och 4 jämte Ubbetorp nr 1, ett torp, i Döderhults socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1934 mot årligt arrende av 1,430 kronor samt kronoegendomen 1 mantal Skorpatorp nr 1 i nämnda socken till samma dag för ett årligt arrende av 1,950 kronor. Härjämte är en jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 20 juni 1913 till försäljning bestämd lägenhet, betecknad med litt. VIII av Sandshult nr 1—4, utarrenderad för tiden 1932—1934 mot ett årligt arrende av 16 kronor. Vidare har domänstyrelsen jämlikt be-

slut den 18 november 1927 utarrenderat ett område om 29.8 ar (del av litt. Ti här nedan) för tiden till den 14 mars 1934 till J. A. Rosenkvist för ett årligt arrende av 25 kronor.

Jämlikt vederbörande ägodelningsdomares förordnande den 24 augusti 1931 hava fastigheterna Sandshult 1¹, 2¹, 3¹ och 4¹, Ubbetorp 1¹ samt Skorpetorp 1¹ sammanlagts till en fastighet, benämnd Sandshult 5¹.

Med anledning av de förestående arrendeledigheterna hava kronojordstyckningssakkunniga 1930 besiktigt egendomarna. Under 1932 hava ägendomarna hållits uppskattningsförrättningar i vederbörlig ordning.

Av handlingarna i ärendet, däribland tre av t. f. distriktslantmätaren Arvid Back upprättade kartor, inhämtas bland annat följande.

a) Sandshult nr 1 jämte Ubbetorp nr 1, som är belägen 13 kilometer från Oskarshamn stad och 1 kilometer från Skorpetorps järnvägsstation, har en areal av 955.4 hektar, varav 103.541 hektar tomt och åker, 36.309 hektar ängs- och odlingsmark, 766.78 hektar skogsmark och 48.77 hektar annan avrösningsjord. Under egendomen finnas torpen Ubbetorp, Stora Örntorp, Nymålen, Knippefloen samt lägenheten Lilla Örntorpet, vilket användes som kronojägarbostad.

Byggnaderna å huvudgården å med undantag av boningshuset, ett stathus samt ved- och visthusbyggnad samtliga så gamla och otidsenliga, att de ganska snart komma att behöva ombyggas.

De kronan tillhöriga byggnaderna å torpen och lägenheterna äro å Ubbetorp tillräckliga och knappast medelgoda (med undantag av ladugården äro samtliga mycket gamla och otidsenliga), å Stora Örntorp knappast medelgoda (ladugården är uppförd år 1928, men övriga byggnader äro mycket gamla och i behov av ombyggnad; i övrigt äro husen tillräckliga), å Nymålen tillräckliga och nybyggda (ladugården uppförd 1919 och boningshuset något tidigare), å torpet Knippefloen fullt tillräckliga och över medelgoda (boningshus och ladugård nybyggda och övriga hus gamla, men användbara), samt å lägenheten Lilla Örntorpet i gott skick.

Odlingslån finnes ej, men ägaren till det norr om egendomen belägna Tjuståsa har ånyo efter ändrade grunder begärt sänkning av Tjuståssjön, vilket torde komma att medföra såväl kostnader som landvinning för egendomen.

b) Skorpetorp nr 1, som är belägen 14 kilometer från Oskarshamn stad och 1 kilometer från Skorpetorps järnvägsstation, har en areal av 651.66 hektar, varav 95.485 hektar tomt och åker, 18.703 hektar ängs- och odlingsmark, 497.754 hektar skogsmark och 39.718 hektar annan avrösningsjord. Under egendomen finnas torpen Sjöändan, Kvarntorpet, Dalen och Nydalen. Byggnaderna å huvudgården äro med undantag av boningshuset och magasinsbyggnaden samtliga mycket gamla och otidsenliga, varför omfattande ny- och ombyggnad är ofrånkomlig, därest egendomen kommer att bibehållas i kronans hand.

Byggnaderna å torpen äro å Sjöändan äldre men medelgoda och mer än tillräckliga, å Dalen fullt tillräckliga och ungefär medelgoda (ladugården gammal men användbar, boningshus och bod jämförelsevis nya), å Nydalen fullt tillräckliga och något över medelgoda.

Den 20 november 1931 har arrendatorn erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd att jämte övriga delägare i »Skorpetorp—Skrika dikningsföretag av år

1929) för egendomen söka och vinna delaktighet i lån från avdikningslänefonden.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört följande:

a) *Beträffande Sandshult*: Med hänsyn till det mindre goda skick, vari uthusbyggnaderna vid arrendegården befunne sig, och då man förr eller senare måste räkna med icke ringa kostnader för torrläggning av en del jord, borde gården försäljas. Vid besiktningstillfället hade också arrendatorn uttryckt önskan att få förvärva gården med äganderätt. Den utarrenderade delen torde lämpligen kunna upplåtas i

en huvudgård, omfattande jorden vid byggnaderna, jorden i Olskärret och hälften av jorden i Oxmossen med en sammanlagd areal av cirka 40 hektar åker,

Ubbetorp med den invid husen belägna jorden och hälften av jorden i Oxmossen, så att denna lott komme att innehålla en åkerareal av cirka 12,5 hektar, samt

torpet Stora Örntorp om likaledes cirka 12,5 hektar åker.

Vidare kunde lämpligen mark i erforderlig omfattning utmed den genom egendomen löpande järnvägen avsättas till tomter.

b) *Beträffande Skorpetorp*: Då uthusen vore gamla samt stora kostnader för vattenavledning förestode, kunde försäljning av huvudgården ifrågasättas. Då härtill komme, att nuvarande arrendatorn, som synbarligen vore en mycket driftig jordbrukare och under den korta tid han innehaft arrendet redan väsentligt upphjälpt byggnaderna, vid besiktningstillfället uttalat bestämd önskan att få övertaga egendomen med äganderätt, borde huvudgården försäljas med i huvudsak nuvarande areal. Utmed den genom egendomen löpande landsvägen finnes en del bebyggda bostadslägenheter, vilka lämpligen kunde försäljas till innehavarna. Vidare borde byggnadstomter i erforderlig omfattning kunna utläggas i anslutning till nämnda väg.

Skulle försäljning av de under skogsstaten lydande torpen å denna egendom och å det intilliggande kronohemmanet Sandshult komma att ifrågasättas, vilket spörsmål de sakkunniga icke ansett sig böra upptaga till prövning, borde en försäljning jämväl av det nu till arrendegården Skorpetorp hörande torpet Sjöändan med lämplig utökning av arealen övervägas.

Domänintendenten har beträffande Sandshult ansett, att med hänsyn till de övervägande gamla och dåliga byggnaderna och de vattensjuka markerna huvudgården och torp borde försäljas var för sig, ävensom vissa områden till byggnadstomter med bibehållande i kronans hand av den betydliga skogsmarken. Såväl huvudgårdsarrendatorn som torparna hade förklarat sig önska friköpa sina innehav. — På grund av huvudgårdens å Skorpetorp till större delen dåliga byggnader samt den vattensjuka åkerjorden borde huvudgården försäljas till nuvarande arrendatorn, som förklarat sig villig att köpa densamma. En försäljning av de många välbebyggda skogstorpen öster om nya landsvägen skulle sönderstycka det stora sammanhängande skogskomplexet Sandshult—Skorpetorp och ej överensstämma med vederbörande skogsstatstjänstemäns önskningsar. Däremot torde förberörda område om 29,8 ar tillsammans med en del nya byggnadstomter böra försäljas.

Kalmar läns södra hushållningssällskaps egnahemsnämnd har framhållit, att Sandshult icke lämpade sig väl för styckning till mindre jord-

bruk, varför egendomen borde försäljas som en brukningsdel, samt att Ubbetorp borde försäljas som eget hem, därvid tillägg av olika markslag utöver vad som vore upplåtet till torpet borde ske, så att ett bärkraftigt jordbruk uppkomme. Torparen borde lämnas företräde vid köp. Vid försäljning av huvudgården borde mark i lämplig omfattning reserveras för bostadstomter.

Beträffande Skorpatorp kunde nämnden icke tillstyrka styckning till egnehemsjordbruk. Jorden utgjordes till stor del av lågt liggande mark, som fördelaktigast utnyttjades i en större brukningsdel, vartill jämväl hörde mark med bättre avdikningsförhållanden. Skulle styckning ske i mindre brukningsdelar, erhöles en del styckningslotter uteslutande sankmark. De till domänen hörande torpen hade lagts under skogsstaten. Torparna hade arbetsinkomst vid skogsarbete och kunde icke få erforderlig inkomst å allenast respektive torp. Skulle bärkraftiga jordbruk bildas av torpen, behövde flera läggas samman. Härvid uppstode då några bebyggda brukningsdelar utan tillhörande jord. Denna omständighet jämte åkerns mycket spridda läge talade emot en sammanläggning av torpen, varför de lämpligen borde bibehållas såsom arbetarebostäder för skogsstatens behov. Vid en försäljning av huvudgården eller utarrendering av densamma borde reserveras mark för bostadslägenheter i lämplig omfattning.

Uppskattningsnämnden har andragit följande.

Vid besiktning å de sammanslagna egendomarna den 12 maj 1931 hade domänintendenten och t. f. distriktslantmätaren Back efter samråd med vederbörande skogsstatstjänstemän uppgjort förslag till egendomens disposition på så sätt, att egendomen skulle uppdelas i från A till T betecknade lotter, varav A och H skulle bibehållas i kronans ägo. Vid förslaget till disposition av egendomen hade i huvudsak kronojordstycknings-sakkunnigas förslag följts. Dock hade nämnden funnit, att Olskärret och Komossen borde bibehållas i kronans ägo. I anslutning härtill hade nämnden uppgjort förslag till försäljning från den sammanslagna egendomen av följande lotter med nedan angivna arealer och saluvärden:

Litt. och nr å kartorna	Föreslagna köparens namn	Förskilningen avsedd att ägas från januari följande år 1 1929 års förordning:	Köparens arrende började	Areal i hektar				Arrendevärde i kronor	Saluvärde	
				tomt och åker	ängs- mark	avrösnings- jord o. impediment	Summa		kronor	därför växande skog
Litt. B., Ubbetorp	Axel Karlsson	9	1929	7.854	1.162	22.520	31.536	350	13,400	6,584
Litt. C., Sandhults huvudgård	Mats Sand	9	1924	30.119	19.134	59.364	108.617	1,250	39,000	13,945
Litt. D., bostadslägenheten Stensberg	Albin Ljungberg	10	—	0.567	0.327	0.321	1.215	60	1,500	—
Litt. E., jordbrukslägenheten Stora Örntorp	Karl Erlandsson	9	1929	7.100	0.586	17.907	25.593	315	8,550	2,586
Litt. F., d:o Nymålen	Ernst Oskar Svensson	9	1923	3.413	0.393	11.194	15.000	205	6,650	1,639
Litt. G., d:o Knippelöen	K. V. Samuelsson	9	1890	8.678	0.916	40.751	50.340	500	18,000	8,014
Litt. I., Missionshusplan	Oskarshamns baptistförsamling	—	—	—	—	0.180	0.130	15	200	—
Litt. K., Sandshults skolutusplan	Döderhults kommun	—	—	—	—	0.120	0.120	10	180	—
Litt. L., utökning av läg. Lyckås 1 ¹	Erland Nilsson	—	—	—	—	0.060	0.060	7	120	—
Litt. Ma, obebyggd tomt	—	13	—	0.082	0.075	0.040	0.197	25	500	—
Litt. Mb, » »	—	13	—	0.147	—	—	0.147	25	500	—
Litt. Mc, » »	—	13	—	0.168	—	—	0.168	25	550	—
Litt. Md, » »	—	13	—	0.265	—	—	0.265	30	650	—
Litt. Me, » »	—	13	—	0.210	—	—	0.210	25	500	—
Litt. Mf, » »	—	13	—	0.195	—	—	0.195	25	550	—
Litt. Mg, » »	—	13	—	0.200	—	—	0.200	25	550	—
Litt. Mh, » »	—	13	—	0.175	—	—	0.175	25	500	—
Litt. Mi, » »	—	13	—	0.170	—	—	0.170	25	500	—
Litt. Mk, » »	—	13	—	0.187	—	—	0.187	30	600	—
Litt. N., Skorpatorps huvudgård	Filip Brundin	9	1928	65.911	6.468	95.217	167.596	1,400	42,000	11,454
Litt. O., lägenheten Sjöändan	Arvid Persson	9	1920	1.552	0.791	2.037	4.380	130	4,500	518
Litt. P., jordbrukslägenheten Dalen	Karl Fridolf Nilsson	9	1908	3.801	0.503	12.516	16.820	200	6,800	2,320
Litt. R., d:o Nydalen	Gunnar Svensson	9	1929	4.923	0.962	18.975	24.860	255	8,200	2,665
Litt. S, utökning av Skorpatorp 1 ¹⁷	August Nilsson	—	—	—	—	0.050	0.050	5	100	—
Litt. Ta ¹ , obebyggd tomt	—	13	—	0.043	—	0.180	0.222	20	450	—
Litt. Ta ² , » »	—	13	—	0.108	—	0.125	0.238	25	480	—
Litt. Ta ³ , » »	—	13	—	0.048	—	0.176	0.219	15	300	—
Litt. Ta ⁴ , » »	—	13	—	0.040	—	0.190	0.230	15	325	—
Litt. Ta ⁵ , » »	—	13	—	0.052	—	0.178	0.230	15	350	—
Litt. Ta ⁶ , » »	—	13	—	0.092	—	0.130	0.222	20	425	—
Litt. Ta ⁷ , » »	—	15	—	0.120	—	0.160	0.280	25	525	—
Litt. Ta ⁸ , » »	—	13	—	0.080	—	0.195	0.275	20	425	—
Litt. Ta ⁹ , » »	—	13	—	0.050	—	0.240	0.290	20	400	—
Litt. Ta ¹⁰ , » »	—	13	—	0.080	—	0.170	0.250	20	425	—
Litt. Ta ¹¹ , » »	—	13	—	—	—	0.260	0.260	25	450	—
Litt. Td, » »	—	13	—	—	—	0.370	0.370	25	550	—
Litt. Th, » »	—	13	—	—	—	0.252	0.252	25	500	—
Litt. Tb, bebyggd bostadslägenhet.	Terecia Thelin	10	—	0.016	0.006	0.251	0.273	20	310	—
Litt. Tc, d:o	C. L. Fingal	10	—	0.334	—	0.185	0.519	40	800	—
Litt. Te, d:o	K. A. Johansson	10	—	—	—	0.240	0.240	20	450	—
Litt. Tf, d:o	J. A. Åström	10	—	—	—	0.25	0.225	25	450	—
Litt. Tg, d:o	Otto Karlsson	10	—	0.115	0.048	0.052	0.210	25	490	—
Litt. Th, d:o	Johan Rosenkvist	10	—	0.250	—	0.530	0.780	40	800	—

Av förenämnda lotter hava de, som kunna ifrågakomma till upplåtelse under åborätt, värderats i sådant hänseende. Nämnden har ansett sig ej kunna tillstyrka sådan upplåtelse. Ej heller har nämnden funnit skäl föreligga att göra förbehåll rörande lotternas användning och om återköpsrätt. Skulle dock sådant förbehåll göras, borde saluvärdena minskas med 10 procent. Vidare borde salulotterna tillförsäkras nödiga utfartsvägar.

Vid försäljning av lotten litt. B Ubbetorp borde 83-åriga änkan Matilda Andersson och hennes 48-åriga blinde son Frans Erik Andersson tillförsäkras rätt att under återstående livstid hava dem tillhörigt boningshus med uthus kvarstående å tomten ävensom nyttjanderätten därtill. Vidare borde vid försäljning av lotten litt. N köparen tillförbindas att gälda samtliga egendomen åvilande annuiteter å lån från statens avdikningslånefond för Skorpatorp—Skrika dikningsföretag av år 1929.

Överjägmästaren har förklarar sig ej hava något att erinra varken mot förslaget till egendomarnas disposition eller mot uppskattningen och ej heller mot vederbörande jägmästares värdering av den å de föreslagna salulotterna växande skogen.

Överlantmätaren har meddelat, att hinder mot den sammanslagna fastighetens uppdelning genom avstyckning i enlighet med det vid uppskattningsförrättningen den 13 december 1932 upprättade förslaget icke syntes möta på grund av bestämmelserna i jorddelningslagen, därest de olika försäljningslotterna vid blivande försäljning tillförsäkrades rätt till utfartsväg på sätt lantmätaren föreslagit.

Med skrivelse den 13 januari 1934 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört bland annat följande.

Styrelsen hade ej något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag angående disposition av kronoegendomen Sandshult 5¹ eller mot de åsatta saluvärdena, varvid styrelsen ansåge, att lotten litt. H ej borde försäljas. Innehavarna av lotterna litt. B, E, N och R hade visserligen ej innehaft lägenheterna så lång tid, att de vore hembudsberättigade vid försäljning av lotterna. Nämnden hade motiverat hembud till innehavarna endast därmed, att de skött lotterna väl. Likväl ansåge styrelsen, att, då hela egendomen med undantag av utmarken och vissa å densamma befintliga lägenheter, vilka skulle förvaltas som kronopark, skulle försäljas samt innehavarna av lotterna innehaft desamma i lägst 6 år samt under denna tid skött lotterna väl, dessa ej borde utbjudas till försäljning å auktion eller under hand till utomstående personer utan hembjudas innehavarna. Då försäljningen av salulotterna ej torde kunna medhinnas till den 14 mars 1934, borde desamma försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1935, till vilken dag styrelsen föranstaltat om egendomens utarrendering. De till försäljning ej föreslagna delarna av egendomen borde ställas under skogsstatens vård och förvaltning för att förvaltas som kronopark från sistnämnda dag. Då ärendet i vissa delar vore av beskaffenhet att riksdagens medverkan erfordrades, syntes detsamma i sin helhet böra underställas riksdagens prövning.

Departements-
chefen.

Jag har ej erinran att göra mot uppskattningsnämndens i förenämnda tabell intagna, av domänstyrelsen biträdda förslag. Till frågan om dispositionen av den i kronans ägo kvarvarande delen av kronoegendomen eller

lotterna litt. A och H torde jag få återkomma, då riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen Sandshult 5¹ i Döderhults socken av Kalmar län må med tillträdesrätt den 14 mars 1935 försäljas följande lotter, nämligen

dels lotterna litt. B, C, D, E, F, G, Ma, Mb, Mc, Md, Me, Mf, Mg, Mh, Mi, Mk, N, O, P, R, Ta¹, Ta², Ta³, Ta⁴, Ta⁵, Ta⁶, Ta⁷, Ta⁸, Ta⁹, Ta¹⁰, Ta¹¹, Tb, Tc, Td, Te, Tf, Tg, Th och Ti enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.,

lotterna litt. B, C, E, F, G, N, O, P och R var för sig med förut angivna arealer och saluvärden samt med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för respektive Axel Karlsson, Mats Sand, Karl Erlandsson, Ernst Oskar Svensson, K. V. Samuelsson, Filip Brundin, Arvid Persson, Karl Fridolf Nilsson och Gunnar Svensson,

lotterna litt. D, Tb, Tc, Te, Tf, Tg och Ti var för sig med förut angivna arealer och saluvärden samt med hembuds rätt enligt 10 § i förordningen för respektive Albin Ljungberg, Terecia Thelin, C. L. Fingal, Karl Aug. Johansson, J. A. Åström, Otto Karlsson och Johan Rosenkvist,

samt lotterna litt. Ma, Mb, Mc, Md, Me, Mf, Mg, Mh, Mi, Mk, Ta¹, Ta², Ta³, Ta⁴, Ta⁵, Ta⁶, Ta⁷, Ta⁸, Ta⁹, Ta¹⁰, Ta¹¹, Td och Th var för sig med förut angivna arealer och saluvärden under hand enligt 13 § i förordningen,

dels lotterna litt. I till Oskarshamns baptistförsamling u. p. a. mot en köpeskilling av 200 kronor, litt. K till Döderhults kommun mot en köpeskilling av 180 kronor, litt. L till Erland Nilsson mot en köpeskilling av 120 kronor, samt litt. S till August Nilsson mot en köpeskilling av 100 kronor; skolande för en var av dessa fyra lotter köpeskillingen betalas kontant vid tillträdet och i övrigt bestämmelserna i förenämnda förordning gälla;

under villkor beträffande samtliga lotter, att endast kronoegendomen tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i köpen, att förbehåll göres för de jämkningar i gränser, som vid blivande avstyckningsförrättning kan komma att föreskrivas, samt att vid

nämnda förrättning nödiga utfartsvägar skola tillförsäkras såväl kronan för i dess hand kvarvarande delar av fastigheten som respektive köpare, allt i enlighet med uppgjort avstyckningsförslag, ävensom beträffande lotten litt. B, att änkan Matilda Andersson och hennes son Frans Erik Andersson medgivas rätt att utan ersättning, så länge någon av dem lever, innehava och bebo det dem tillhöriga boningshuset samt hava nu befintliga uthus kvarstående, ävensom nyttja den jord de nu innehava, samt beträffande lotten litt. N, att köparen skall ensam ansvara för samtliga å Skorpatorp nr 1 åvilande kostnaderna för egendomen berörande torrlägningsföretag.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt i de under 1:o—4:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Maj:t Konungen lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Allan Tigerschiöld.